

Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників як загальнопедагогічна проблема може розв'язуватися за спрямованості відповідного змісту освіти на самонавчання, саморозвиток, самооцінку учнів. З іншого боку, зміст навчання, суб'єктивні чинники обігу інформації, особистісна специфіка сприйняття, обробки, засвоєння і передачі інформації, індивідуальні можливості оперування знаннями, родинна і культурна детермінанти знань тощо – як імпульси навчального ціннісно-сміслового поля – мають бути об'єктами дослідження учнів і вчителів.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ В УМОВАХ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ПРЕДМЕТІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Р. І. Осадчук

Ефективність змісту суспільно-гуманітарних предметів у вивченні учнями старшої школи в умовах профільного навчання значно підвищиться, якщо застосовувати педагогічну технологію реалізації міжпредметних зв'язків (МПЗ), яка враховує категоріальну сутність, структуру, функції, специфіку навчання на міжпредметній основі; передбачає дотримання організаційних принципів і умов її впровадження у навчально-виховний процес, вибір форм, методів, засобів і прийомів навчання, інтегрування з сучасними технологіями (проблемного, ігрового, програмового навчання тощо).

Проведений нами системний аналіз бібліографічних джерел з проблеми МПЗ довів, що у сучасній дидактиці немає однозначного, загальноприйнятого ключового поняття означеного дослідження. Найчастіше вчені звертають увагу на дидактичний аспект проблеми МПЗ. Так, МПЗ трактують як взаємну узгодженість навчальних програм (Білий М., Гончаренко С., Монахов М. та ін.), узгодженість між навчальними предметами (Оконь В. та ін.), як дидактичну умову (Новиков П., Усова А.), як дидактичний засіб (Гузєєв В.), як дидактичний принцип (Зверев І., Лошкарьова Н.) тощо. Розглядаючи інтегративні явища у навчально-виховному процесі різних закладів освіти, Н. Берулава, І. Козловська визначають МПЗ як інтегративний рівень, В. Максимова – як засіб, а Г. Варковецька – як інтегративну форму.

Труднощі означеного дослідження МПЗ зумовлені їх поліфункціональним характером, саме тому запропоновано розглядати їх сутність на основі синергетичного підходу. Отже, виходимо з того, що синергетика дає змогу розкрити

сутність процесів, які протікають у складних, так званих нелінійних системах (літературних, історичних, педагогічних тощо). Зокрема, вона пояснює нелінійність, динамізм і розвиток цих систем, а також пов'язані з ними процеси (координації, біфуркації тощо).

Синергетичний підхід до пояснення педагогічних явищ дає змогу з'ясувати роль МПЗ як чинника узгодженої спільної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу (вчителя, учнів та ін.) в одному напрямку, а саме: в аспекті розвитку світогляду та здібностей учнів на основі формування сутнісних фундаментальних знань, цілісного уявлення про наукову картину світу, забезпечення високого рівня професійних знань, умінь і навичок.

Аналіз стану досліджуваної проблеми здійснення МПЗ у старшій школі в умовах профільного навчання виявив, що у більшості психолого-педагогічних праць з'ясовується узгодженість суміжних предметів, зміст окремих занять, використання однакових методик. Відсутність МПЗ в умовах фундаменталізації змісту суспільно-гуманітарних предметів зумовила актуальну потребу детального вивчення особливостей їх реалізації у старшій школі. З цією метою у дослідженні буде окреслено значущість МПЗ, розкрито специфіку їх здійснення у навчально-виховному процесі.

СПОСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Г. О. Діденко

Осмислення продуктивних тенденцій вітчизняного й зарубіжного шляхів профілізації старшої школи свідчить про необхідність широкого врахування як суспільного контексту функціонування школи, так й індивідуальних потреб і здібностей учнів.

Зважаючи на актуальність проблеми і наш досвід (реалізація процесу учіння за умов особистої діяльності дитини на уроці), працюючи за персоніфікованою програмою, опановуючи стилі індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності, потім – групової, а в кінці – колективної, розвиваємо у школярів свідомий вибір професії. Для проведення суттєвих змін у змісті шкільної профільної освіти слід здійснити таке.

1. *Переорієнтацію змістових пріоритетів* з суто академічної інформації, що окреслюється засвоєною учнем готовою сумою знань, набутих умінь і навичок, на операційно-процесуальну складову спеціально організованого навчально-виховного процесу. Згідно з нашою моделлю змісту навчання, зміст формується і розгортається в просторі і часі – спочатку навколо тих